

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

Alexandri Achillini Bononie[n]sis de orbibus libri quatuor

Achillini, Alessandro

Bono[n]ie, 07.08.1498

Dubium Secundum

urn:nbn:de:hbz:5:1-38553

quātū nō precedit a forā. iō nūq̄ quantitas ibi
habz rōem intermiati. Cōtra s̄ b̄m p̄cedit for/
mā aut i^r subm̄ quātū t̄ est itentū. aut non quan/
tū: et tūc ex nō quāto quantum fieret. R^o ne/
gādo subm̄ caeleste esse p^o forma. sed ē ibi nature
et non successiōis ordo hic forma materia quan/
titas. Ex quo se^r q^o ordo libroz huius operis
non est ordo fm̄ nām. sed mā notior ē nobis q̄ for/
ma abstracta iō p^o de materia caeli habet sermo
q̄ de illius forma. Ad 4^m fm̄ Aristotelem in
p̄ito qualitatis densitas dicit partuz p̄p̄ngatē
propingtas autem partuz materie in actu ē i cae/
lo. sed propingtas partium materie in p^o i sub cae/
lestibus corporibus reperitur. Ad 5^m maior ē
vera de multitudine nūali sub vniuoca sp̄e in quo
sensu minor est i la ad p̄batiōem forme caeli iquā/
tum forma non repugnat p̄litas. sed inquantum ē
forma caeli sibi repugnat.

Abitur fo vtrum stella et eius orbis diffe/
rant specificē. P̄supponit q̄ q^o orbis
inuenit. iō soloi q̄ōnis veritas p̄suppositi p̄/
mittatur. Stellam cir^r moueri visu auxiliante re/
perimus. Nāc enim dubitandum est de gete ter/
re fm̄ Aristotelem fo caeli tē cōmenti iōi. non. n.
cōrigit de stella id quod de ripa lūminis apparz
extū in nāui mota in flūmine. s. ripam moueri. p̄/
pter motū organi in quo fit visio. et tangit Auē/
rois fo caeli cōmēto 43. et Aristoteles in de som/
no et vigilia. Neq̄ id de stella est q̄ circūstantib^z
appet ebriō. s. eal moueri p̄ sp̄m oculi et i ginez
vt t̄git philosophus 3^a proble^m. p̄blemate 9^o.
Quies. n. terre ex desce^su grāuū sursum. pie/
ctorum in eundem locum vnde discedebant faci/
le p̄cipitur vt 2^o caeli textu cōmēti iōi. ar^r philoso/
phus. Tum etia^z eq̄lis impetus aialis gradiē/
tis facit quocūq̄ vadat al^r p̄ ēli sp̄atij p̄transitio/
ne in tempore ēli nisi lutum aut ascensus aut are/
na aut a^d h^o mōi impediāt cuius o^m esset si terra
moueretur. Et dato q^o de gete terre dubitare^r
adhuc planetarū coniunctiones et opōnes caeli
motum idicant vt dixit Auērois 2^o caeli cōmēto
43. Tum etia^z q^o caelum idiget fixo circa q̄
et. localit̄ igitur stella mo^r aut i^r i vacuo aut i ple/
no. nō p^o q^o vacuū esse reprobatur est 4^o p̄hyfi/
corum atc^o cōmēti 50. et. si in pleno: vt ui diuifio/
nis se^r: o^z stelle circūstare corpus. aut sim^r aut cō/
po^m nō fm̄. q^o talia sunt corruptibilia graua. vel
leuia nāliter locata intra ellta ex gbus cōstant. q̄
ex graui^{mo} et leuissimo cōstant. et ex alio non gra/
uissimo n^z leuissimo nō sibi determinat locum ita
supra sicut leuissimuz n^z ita infra sicut grauissimū
leuissimum. n. ē q̄ oibz supereminz super latis.

Gratissimum vero ē quod omnibus substat deor/
sum latis. p^o caeli textu cōmēti i 7. si q̄ corpus stel/
le circūsum ē sim^r. q̄ graue: aut leue: aut neutz.
p^o ex suffi^r diuifioe mor^o localis simplicis i id
q̄ a cētro ē vel ad cētrū vel circa cētrū p̄io cae/
li tē cōmēti 23. et 78. Nō est autem stelle corp^o
circūpo^m graue aut leue. vt ex p̄bitis deduci pōt.
P̄terea cu^z non sit ille locus ita p̄ternālis
leui sicut graui. n^z leui sim^r sicut leui fm̄ quid. q^o
minus distaret leuissimum a suo loco naturali si
inter stellas existeret q̄ graue vel leue fm̄ quid:
maxime videretur esse ignis inter stellas diffusus
ad vacuum replēdum. supōimus aut nūc ex p̄e/
cedentibus stellas non esse de natura ignis. nō. n.
lucet ignis nisi in materia extranea pabule^r p̄io
metheorum lux aut stelle in materia extranea nō
est. quia tūc stella esset corruptibilis et. sed q^o stel/
le non circūiaceat ignis. p̄bat q^o tūc p̄ter natu/
ram ignis p̄t^r ibi esset ignis: aut non esset ignis
corp^o sublunare. p^o q^o locus ille ē naturalis stel/
le. Tum q^o si sic: tunc in motu caeli esset resistē/
tia ex me^o. et nō repugaret motum illum velo^r
aut tardari fm̄ q^o illi motui plus de igne resisterz
vna vice q̄ alia cōtin^o. n. ē q^o esset ibi ignis ēl^r ra/
rus oī tpe. Tum q^o oporteret motum p̄ter nāz
ēēque velocem motui nālī velocissimo quia q̄
cito recederet stella tam cito oporteret ignem
impelli aut p̄seq. Tum q^o esset ignis maximuz
corporum. Tum q^o oporteret cor^o caelestia val/
de magnum sonum cāre suo motu ex velocissima
medij diuifina p̄cussione ar^m ē Aristotelis 2^o cae/
li textu cōmēti 56. imo nō solum ad hec inferiora
attingentem. sed illa pimentē. Tum q^o oportet
me^m hoc adueniēti stelle cedens aut ēē aeternum
suis partibus aut corrup^r. si p^m: non esset ignis
Si fm̄ aut ibi corrupet: aut discedet: aut d̄tru/
deret et. Tum q^o vt arguā rōe Aristotelis p̄io
metheorum contra anaxagoraz tūc ignis corrum/
peret omnia inferiora et quāuis ignis iter stellas
non esset d̄sior q̄ nunc: n^z intensiorē habēs qua/
litate: n^z maioris quantitatis q̄ nūc. tamen sibi
resistitur nūc a caelo conseruante ellta igni cōtra/
ria vt ponit Aristoteles p̄io metheorum d̄ me/
die regionis aeris frigiditate a quo tūc non resi/
steretur. Melius est q̄ tertiū vt explicat Auē/
rois fo caeli cōmēto 41. s. neutrū esse corp^o stel/
le circūstans q̄ caeli appellamus de quo p̄io
metheorum Aristoteles loquens dixit totus qui
circa lationes superiores mūdus illo corpe ple/
nus est. Et hāc opinionē nō solum nos extimam^o
verū etia^z antiqua ē. p̄ntia igitur corpis huius n̄
ē vacuum inter stellas. Et ex motu stelle sp̄arico

conuincitur hoc corp⁹ sphaericus esse &c. **Opz** 1⁹ stella ab orbe contineri. & tunc queritur sequendo Aristotelem 2⁹ caeli te⁹ p⁹ment 4.3 an stella & orbis gescat. aut caeli gescit & stella mo⁹ aut stella gescit & caeli mo⁹ aut utruq³ mo⁹ & tunc destructis alijs memb⁹ is remanet stella & orbem cir⁹ moueri. si. n. caeli quiesceret: & stella moueretur: daret orbis caeli diuisio aut comp⁹ssio & dilatio. n. n. datur ibi a⁹ corp⁹ repl⁹s vacuū n⁹ dimensionum penetratio quoru³ q⁹libz ē in con⁹ ad ea. n. sequitur caeli corrup⁹ &c. si aut orbis moueretur & n⁹ stella: tunc nō ēē stella mo⁹ i oriete modo in occidente quod ē cōtra eōs aprehensionem. Tū q⁹ stella quiescens diuideret orbē aut p⁹primeret aut utrū q³ simul rēf. opz igit⁹ utrūq³ simul moueri. et ad eandē pōis dītam. si enim a se inuicem aut cōtra se fēreretur: aut se impedirēt i motu: aut penetra- rent: aut sibi cederent compressione aut diuisione. Alterius q⁹rendū ē an eāq⁹ ve⁹er moueāt orbis & stella aut non. nō fm pp diuisione aut compres- sione &c. Ergo eāq⁹ ve⁹er mouent⁹ Aut igit⁹ caeli p se mouet⁹ & stella p se aut caeli a stella aut stella a caelo. si fm. f. caeli a stella sequitur q⁹ corp⁹ mi- nus daret motū a⁹. & n. q⁹ valde minor ē q⁹ntitas stelle q⁹ntitate orbis: tūc valde tardius nāl⁹ debe- ret stella mo⁹ suo orbe necessariū. n. ē hīc. p⁹por⁹ suis velocitatibus magnitudines ut dixit Aristo- teles 2⁹ caeli p⁹mento 4.4. si daret primū. f. utrūq³ p se mo⁹ ēt minori corpi daret motus eālis mo- tui maioris corp⁹ & nāl⁹ necessitate esse non pōt. Item trāspōnāt stelle ad intellectū saltem sal- natis orbibus ut sol in caelo lune & luna in caelo ubi ē sol reponatur. si. n. per se mouentur admitti- dūz. & tūc velocius stella moueretur orbe: aut eā n⁹ a casu ē equalitas i motu stelle & caeli quia 2⁹ caeli textu cōmēti 33 in caelo nō ē casus & fo phy- sicozū textu cōmēti 4.4. & 4.5 & 4.6. Tū q⁹ sic ē in omnibus caelis & semper. quod aut a casu ē i paucioribus reperitur & raro p⁹ ista 2⁹ caeli cō- mento 4.4. & textu cōmēti 4.5. P⁹terea n⁹ apz qn alter illorū motuum. f. stelle aut orbis sup⁹ lue- rēt. Item stelle orbium maiorū velo⁹ mouerē- tur stellis minorū orbū. sed in caelo maiori confū- git eē stellā minorem utz de marte respectu solis aut mercurio respectu lune. g⁹ minori corpi ut stel- le velocior nāl⁹ daretur motus. Item q⁹uis maioris caeli maior eēt stella: yma⁹ eēt illas stel- las trāspōi. & seq⁹ idem 19⁹. Item stelle stella- ri orbis inequalis sunt magnitudinis quas opoz- tet equales habere motus naturales salte⁹ de eā- luter distantibus a polif: q⁹ si non: non remanerent eālr distantes. Itē Aluerrois 2⁹ caeli cōmēto

56. si stelle eēt mote p se: necessario corrupēnt ea q⁹ sunt hic. p⁹ q⁹ si p se mouerentur rē mouerē- tur vel simpl⁹ v⁹l compoite & sic nimīū accederēt aut recederent. **Opz** igit⁹ dare ut bene infert Aristoteles 2⁹ caeli textu cōmēti 4.6. f. stellā mo- ueri ad motū orbis: & nō nisi tāq⁹ ps ad motuz to- tius. Est igit⁹ stella orbi infixa. si. n. stella esset or- bi discōtinua ipsa ēt haberet motū sibi naturalez omne. n. corpus ē naturāl⁹ mobile si igit⁹ motuz sibi nāl⁹z nō h⁹. q⁹ non augm⁹ aut diminutionis n⁹ alteratōis neq⁹ localis mutatōis nisi ad motū alteri⁹ orz eā eē alteri cōtinuā. f. illi ad cui⁹ motuz mouet⁹. Ad m⁹ ifigif stella orbi tāq⁹ grauis nō entz apta est motū rectum recipe n⁹ nāl⁹ter n⁹ vio⁹ & si violēte recipet ēt naturāl⁹ recipet cōtrariū illi⁹ motus quē violēte recipiebat: n⁹ diuisione recipe- pōt. q⁹ si sic: corruptiōem recipet & motum rectū 2⁹ caeli te⁹ cō⁹ 4.6 & 4.7. Item nō apz nobis lunā circūgirari n⁹ renouū. g⁹ n⁹ alijs stellis putādū ē il- los motus iesse ar⁹ ē Aristotelis 2⁹ caeli te⁹ p⁹nti 4.9 sunt 19⁹ ē q⁹ sunt eiusdē nature & cū nō apēat motus alijs ab istis p⁹zif stellis n⁹ motū sibi pro- prium stella habebit. Item nullū organū motus nā dedit eis. g⁹ stelle virtutē propriam motuā non hnt. nō enim curās nā bec ifertora tanta sollicitu- dine i nobilia corpa q⁹lia sunt stelle neglexerit. vlr ar⁹ ē Aristotelis 2⁹ caeli te⁹ p⁹nti 50. Et si bec ratio ifesset q⁹ grauiā & leuiā organū nō indigent ergo n⁹ caeli g⁹ stelle organū non indiget ut local⁹ moueantur. **Itē** Aristotelem rōem illam intro- duxisse contra quosdam dicentes stellas habere virtutem motuam. Sed eas non extire in actum scdm illam p⁹pter organozū defectum. Et tūc instantia nulla est. aliter introducitur rō absolute sic. non habent stelle organa: ergo neque habent virtutem perfe motuam. & tunc ad rationēz cā- li aut grauiā non indigent organū. quia vnum lo- cum sibi determinat in q⁹ sunt caeli. elementa autem in quem naturaliter feruntur. sed non sic stelle quemadmoduz enī animalia non magis ad vnam differentiam pōis determinata q⁹ ad alte- ram organū indigent qbus attrahendo aut im- pellendo mollem sui corporis regerent. i etiā stel- le ex interminatione ad esse in oriente & occiden- te organū indigerent. non tamen repugnantiā est inter animam mouentem & orbem motum sicut ē in animalī corruptibili inter animam & corpus. quia in motum rectum corpus inclinat & in circu- larez anima. Ex his tandem colligamus res- pōsionem ad dubium principale in duabus con- clusionibus scilicet stella & eius orbis sunt eius- dem nature. bec est sententia Aristotelis 2⁹ caeli

textu commenti 4. probatur quia materia eorum in actu est eiusdem rationis et continua. et eorum forma substantialis est eadem essentialiter et numero. non enim eidem orbi duas damus intelligentias aut animas vnam pro stella aliam vero pro corporis residuo. quia caelum est corpus simplex. ergo est non habens heterogeneitatem substantialem in partibus quibus quia elementa homogenea sunt. ergo et caelum. patet antecedens ex diffinitione elementum quanto metaphysice textu commēti 4. p. 3. q. 2. quod caelum animal elementum habet orbem et c. diuersitas autem formarum aut materiarum causa est compositionis in forma aut materia et sic tollitur eorum simplicitas. Preterea stelle non datur motus alius a motu orbis eius: ergo neque natura eius subalterna est alia a natura orbis imo eadem est. Est enim natura principium motus 2^o philosophorum et c. ideo ex vnicō eorum motu vnicam eorum naturam concludimus. et ex pluralitate naturarum plurimum motuum inferitur. aliter daretur corpus naturale non per se mobile et esset aliqua natura que non esset principium motus eius in quo est per se et c. hanc sententiam voluit Averrois cum inde substantia orbis dixit ca^o secundo stellarum et substantia caeli eadem est natura auctoritate antiquorum et Aristotelis secundum caeli commēto 4. 2. 4. 9. 59. 71 et super hoc fundamento multe de^o Aristotelis fundantur. Correlatiū stelle eiusdem orbis scilicet stellati diuersarum substantialium naturarum sunt. quia non ex forma non ex materia neque ex motu diuersitate earum substantialem possumus concludere. et consequenter non ex propinquitate vel distantia a centro aut horizonte sed ex illis idēitatem licet in ferre et c. Secunda conclusio stelle diuersorum orbium essentialiter distinguuntur et eadem distinctione drūt orbis diuersarum stellarum. et etiam stella et orbis alterius stelle. quia materia in actu eorum est alterius rationis et forma eorum substantialis est etiam alterius rationis et motus eis appropriati et si quo ad rationem generalem non differant. quia circa idem centrum sunt. tamen motuum rationes naturales proprias habent diuersas. quia motus eorum proprii a motoribus propriis diuersarum rationum pēdent. cum intelligentie non sub eadem specie vniuoca multiplicentur sed ipse in subiectis alterius rationis sunt regerebus maiorem vel minorem in motibus propriis velocitatem hoc voluit Averrois in destructione destructionis disputatiōe prima dubio 11^o. dicens corpora orbium non sunt vna in specie multa in numero. imo sunt multa in specie quibus non inueniatur

de illa specie nisi vnu indiuiduū. Preterea non apparet via ad tenendum omnes stellas esse eiusdem nature nisi eas omnes in eodem orbe aptemus. quod non est possibile negata ab eis corporibus dilatatione et compressione. cum non equalem iter se distantiam seruet stelle quas erraticas vocant. Contra stella in hac inferiora agit et non corporis caeli residuum. aliter caeli solis presentia continuaretur etiam in hyeme cum sol abest generatio in his inferioribus neque fieret variatio ab aestate ad hyemem aut e contra non differunt ergo specie. Secundo stella luminosa est et non eiusdem orbis residuum. Tercio sensibilis est stella. et non eiusdem orbis pars residua. Quarto auctoritate Aristotelis de proprietatibus elementorum volentis stellam ab orbe specie distinguere. Ad primum diuersitas cadens iter stellam et orbem potest intelligi essentialis que ex parte essentiali alterius rationis sumenda est in compositis ex materia et forma de quibus hic sermo. et istam distinctionem cadere iter stellam et eius orbem negatum est. Alia est distinctio accidentaliter potens intelligi cadere iter illam. et hec penes diuersum accidens sic differētib^o sumenda est. ut iter partē caeli concavam et concuam aut inter partem flammę superiorē et inferiorē ignitis propinquam. et hanc concedimus iter stellam et orbem. et hanc inserit aristoteles. quia eadem forma in materia rara ad minorem distantiam agit quā in densiori. quod virtus vnita fortior est semet dispersa primo meteororum lux autem stelle calcata est. lux autem residui orbis dispersa est. ideo ad hec inferiora stella sui luce potest attingere colligitur hec ex Averrois 2^o caeli commēto 4. 2. de cuius autem et oportuit in vna parte caeli virtutem altitudinem inferiorum cumulari ut motu eius adduci possit virtus caeli super determinata parte hemispherij aqua per motus continuationem abduceretur. ne res continuatione celestis directe actōis in ipsam destrueretur. Tum etiam ut superiorum stellarum lumen in hac inferiora multiplicaretur per partē enim caeli raram lumen stellarum translucet vbi per densam non transfunditur. hijs tamen fines secundarij sunt. Ad secundum stellam esse lucidam sic quod stella possit diaphanum actuare. et residuum caeli illius stelle hoc non possit: solum accidentalem arguit diuersitatem quemadmodum etiam partes a polis distantes velociter mouentur. et partes eis propinque tardius. similiter quod vna pars caeli sit polus vel circa polum alia vero pars caeli non hec ex natura sphaerici sunt. ut ex Averrois in destructione destructionum colligitur. Ad tertium sensibilitas ibi ex inculcata luce pendet diaphani actiuitas:

vt predicti que ex densitate ē. vt dixit Auerrois in de substantia orbis capitulo 2^o. hec autem transmutationem non faciunt in substantia neq; in qualitate quum sint de situ vt dixit Auerrois 2^o metaphisice cōmēto 31. Ex his patet solutio rationis quam contra se facit phis 2^o celi textu cōmēto 13. q; dextrum et sinistrū diuersitatem requirunt ideo caelum cum non habeat in partibus differētiā dextrū non habet neque sinistrum.

Solutio ē q; dñstri et sinistri diuersitates nō oportet esse substantialem. sed sufficit vt sit accidentalis vt si incoepisset motus: hinc inciperet scilicet ab oriente nostro et non illinc. Contra a quocūque puncto sphaere incipit motus ab omni incipit. ergo nō magis ab .a. pūcto q̄ ab .b. incipit. Tum q; quod est oriens nobis est occidens. si q; sint circūcolis et sic quod nobis sursum est: illis ē deorsum. et sic de alijs pōis differentijs. Ad primū si caelum inciperet moueri ab alijs punctis inciperet propter pūctū vñ a quo principaliter inciperet. et sic licet omnes puncti simul incipiant moueri non tamen tollitur ratio primitatis. Contra quēcūq; ellegeris volūtate accipies in primum.

R^o negando assumptum et de sole particulā loquar stellarum nobis notissima vt ab eo super alios caelos facilius cadat ymaginatio punctum a quo sol inciperet et c. ē medium quasi per eque distantiam a maximis solis declinatiōibus ab equinoctiali terminās subtēsam quasi diametrū equinoctiali cadētē super confinio tēre et oceani terrā circūuētis in oriente et occidente. Ad scdm hemisperm nostrū habitabile ē ab homine. nō autem aliud hemisperm vel saltem nō tam bñ habitabile est. et hinc tāquam signo infertur q; dextrū nobis ipsius caeli est dextrū simpliciter et consequenter q; oriens nobis est eiusdem oriens simpliciter. et consequenter motus caeli super alio hemisperio ē propter motum stellarū super nostro. colligit rñ ex Auerrois 2^o celi cōmēto 13. Contra alteri et alteri parti hemisperij nostri aliud et aliud oriens correspōdet. ergo nullum est oriens simpliciter neq; datur caelū immobile penes cuius partem eandem continue summas dextrū simpliciter. q; hoc repugnat nature quoniam natura est principium motus dixit etiam Auerrois 8^o phisicorum cōmēto 31. si caelum quiesceret: haberet caelū corpus extra se. neq; ponendus est motor prim^{us} in oriēte sic q; pars illa dextra caeli sit et nobilior. alii vero motores sunt in occidēte q; intelligentia ē anima caeli totum caelum indiuisibiliter informans et non vnā partem sic et aliam non. quem admodum neq; anima sensitiua informat punctū

corporis aut minimum cordis aut cor tantum vt ex operibus virtutis veget^{ae} et sensitiue ppēditur sunt enim extēse et educte de potētia materie et c.

Tum etiam alia et alia cōtinue esset caeli pars que dextrū esset quemadmodum alia et alia caeli pars intelligentie orientali adesset. Tum etiam q; intelligentie locatio per manifestam operationem est scilicet velocitatem motus. et ideo in circūferentia locatur. non ē autem motus velocior in oriente q̄ in occidēte. Neq; dextrū caeli est stella quoniam stellati caeli multa essent dextra.

Tum ē quia dextrū caeli moueret. quia stella mouet. hoc ar^g vt Auerrois 2^o celi cōmēto 15. neq; dicendū ē q; illud quod est oriens parti meridie nostri hemisperij ē oriens simpliciter et licet sit cōtinue alia et alia pars caeli sufficit q; sit eadē per equalitatem. quia hoc instantiā habet q; tunc nō ex natura rei esset distinctio partis orientalis ab occidentali. q; eidem parti successiue competeret esse oriens et occidens. et sic de diuersis partibus caeli successiue diceretur esse oriens.

Tum quia stelle discedēt ab oriente pars caeli eiusdē nō stellata non equalit. Rñō datis duobus coluris maximarum solis gīa exēpli declinationum ab equinoctiali pars caeli meridionalis declinationis cōtēta coluro sursum ē et opposita septētrionalis deorsum. Residua autem celi pars inter duos coluros contenta in duas semicirculas res partes diuiditur in pūctis linee diametralis equinoctiali subtēse. Stellarū duarū partium pars illa in qua mediū caeli ē dicitur itres partes eq̄ les diuidit in primā q; ab oriēte versus zenit a scēdit que tanta est quantam sol motu diurno in quatuor horis q̄si describit. et hanc dextrum caeli nominamus. secundam vero priorī continuam et conterminam ante simpliciter. Tertiam vō sinistrū simpliciter. In alia autem parte caeli in qua angulus noctis continetur tres partes istis proportionales repte sunt tales 2^m quid nota hanc diuisionem quoniam limitat Auerrois 2^o celi cōmēto 16 diuidentem terram habitabilem in duo equalia quorū vñum est orientale alterū vō occidentale. hac enim diuisiōe data non relinq̄ situs p alia differentia pōis scilicet p ipso ante. nisi esset q; ante partem capit dextrū et partem sinistrū et quantā partem vtriusq; capiat declarat diuisiō prius posita. Dicendū est igitur resoluendo qd est solis sphaere dextrū simpliciter: sol ē vt in prima parte existens. quid ē ante simpliciter: sol vt in media parte. quid sinistrū simpliciter: sol vt in tertio situ et sic propor^o in alijs erraticis stellis dicendum ē colligitur rñ ex Auerrois secundo celi cōmēto

to 15. In stellata autem sphaera quemadmodum in animali membrorum multitudo ad vnum primum membrum resolutum ceteris prius et nobilioribus. ita inter stellati orbis stellas ad vnam vel ad fidus vnum ponenda est resolutio cuius sideris locus partem egnocialis habet comprehendere tamquam aliis nobilioribus. et tunc de hoc fidere dicendum est sicut de sole nuper dictum est. Ad quartum negatur illam esse intentionem philosophi ibi dicitur. n. et similiter oportet ut suba corporis orbis sit alia a suba corporis solis et stelle quam conclusionem ex hoc antecedente infert sol habet lumen ex se et luna et stelle et orbis non ergo. et patet ex dictis quod ex illo antecedente solum sequitur diuersitas accidentalis inter illa et non substantialis. quoniam per rarum et densum est ibi diuersitas. ideo non in alio sensu intelligenda est. 2^o quod sequatur ex suo antecedente. si. n. iuxta sonum verborum intelligitur conclusio de distinctione essentiali oportet stellam esse discontinuam ab orbe. dicitur. n. stella esse sphaera per se et patet ex dictis hoc non esse concedendum. iniaz solutio huius inuere videtur. Averrois in destructione destructionum disputatione tertia dubio 23.

Secundo principaliter arguitur celos esse eiusdem nature inter se primo quod eadem figura figurantur. quia sphaerica. Tum quod eodem motu mouentur. quod circulari. Tum quia eodem loco locantur. quia centro. Secundo totum caelum est animal. ergo ipsum est eiusdem rationis in toto et partibus. patet consequentia quia vnum animal vnam habet formam in toto et partibus a qua diffinitio totius et partis sumpta est eadem. antecedens est Averrois secundo caeli commento 42 et 71. Tercio si caeli differunt specie non regref diuersitas coelorum in motibus eorum ut in hec inferiora diuersimode influerent. Quarto si sicut plura quod quinque essent corpora simplicia et quintum ex corporibus alterius rationis integretur. Quinto stelle sunt eiusdem nature secundum Averroem secundo caeli commento 48 et alibi. et. Ad primum ex hoc Averrois secundo caeli commento 49 colligunt duo dicta primum caeli non sunt eiusdem speciei vniuocae quoniam si sic essent materialia. ut etiam asserit Averrois in de substantia orbis capitulo 5^o. 2^m caeli sunt eiusdem speciei analogice. quia intelligente etiam huiusmodi sunt. Ad primam probationem figura mathematica sumpta est eiusdem rationis. non autem si naturaliter sumat. quia ipsa a principijs solum analogice conuenientibus procedit tamen effectiuis vel formalibus quam materialibus vel subiectiuis motus autem valde similes inueniuntur in animalibus diuersarum naturarum. ut in aequi

cis et fressibus ut asino et mullo. et. loc^o autem caeli centrum est a quo tamen caeli recedunt vnum ad maiorem distantiam altero. et hoc sufficit ad diuersitatem substantialem in eis dummodo cum latitudine quadam intelligatur: alterius enim distantie a centro est conuexum vnius spere a concauo eiusdem. et eiusdem est cum conuexo superioris imitatio.

Ad secundum non dixit Averrois vnum animal sed dictionem addidit distractiuam dicens quasi vnum animal et in destructione destructionum disputatione 3^a dubio 18: corpus caeleste est simile vni animali. et. Et hoc propter multas conuenientias inter caelorum multitudinem et animal ut in de substantia orbis capitulo secundo colligitur cuius dixit. Ex omnibus perficit vnus actus scilicet totum mundus. Prima quemadmodum in organis inferiorum animalium diuersitas est: ita orbium animalium subiectorum est diuersitas: quod diuinorum animalium organa sunt. in vniuersumque tamen animalium caelestis partibus poli reperiuntur membris animalium corruptibilius proportionati. ut dixit Averrois in destructione destructionum disputatione prima dubio 15^o. Secunda quemadmodum partes animalis inuicem colligantur. ita caeli inuicem connectuntur. Est tamen alterius rationis colligantia. quia hec materia resistit anime mouendo ad contrarium anime. ideo oportet partes corruptibilis animalis corporaliter conuiciri et ratione materie. ab esse. n. iuncture ligamenta oriuntur quod nervis obuiata in modum corde circuducuntur quod musculi extremitas est. ideo musculo moto dilatatione ipsum abbreviatur aut elongatione ossa membrorum post musculum ad partem siluestres vel domesticam contrahuntur. et propter hanc pugnam materie cum anima oportet animam uti spiritu tamquam instrumento. ut dixit Aristoteles in de morte et vita: quod est corpus facillime mobile secundum anime appetitum: ad cuius spiritus motum contractionis aut extensionis nervus aut musculus extenditur aut contrahitur. ut ex Aristotele in de motibus animalium selegitur. Sed caelum non resistit intelligentie mouendo ad oppositum anime. ideo non oportet ibi esse ligamentum corporale. sed secundum Averroem 2^o caeli commento 71. est ibi ligamentum spirituale et intentionale formari inuicem. quia vna est et altera ut intellectus in intelligente. ut alias dictum est. Tercia quemadmodum hic stat membrorum resolutio ad vnum primum membrum quod est cor vel proportionabile cordi: ita est ibi coelorum resolutio ad vnum primum caelum. est tamen differentia secundum Averroem in destructione destructionum disputatione prima dubio 11^o. quia non sphaericorum animalium membra differunt figura et

po^a. sed sphaericorum animalium non differunt figura sed bene po^a. Est tamen alia forma quod primum hic in meo est ut melius possit inspicere super toto et ut melius tueri possit ac defendi per circumstantium membrorum tutelam ab extrinsecis occurrentibus. et propter melius fuit cor magis declinare ad superiora quam ad inferiora: magis ad dexteram quam ad sinistram: magis ad animum quam ad postum. Sed in caelo primum est supra et ceteris. neque deficit ei virtus quam diffundat usque in centrum eius. Quarta quemadmodum cor vel proportio cordi fons est aie corruptibilis animalis et in eo nobiliori operatio operatur anima. sunt enim sensus interiores primo in corde 2^m primum in de somno et vigilia. 3^m manifestent operationes in cameris cerebri ut declarat Averrois in 2^o colligit. Ita fons intelligentie in primo caelo est. et ibi nobiliter operatur. 3^m tamen diversitas est ad propositum quod diversitati membrorum animalium corruptibilium non necesse est convenire animarum diversitatem. imo necesse est quod non. sed caelis diversis diverse appropriant intelligentie. imo aial corruptibile est unum animal et caelorum aggregatum non est unum aial. quous sit quod unum aial. Addimus quantum convenientiam quemadmodum hic aliorum membrorum operationes sunt. ita aliorum caelorum operationes per primum caeli operationes sunt.

Sexta quemadmodum desinente corde moveri moris aial. ita cessante motu primi caeli destruetur orbis. Ad 3^m orbis caelos diversitatem motus circularis habet ut ex his secundario ut tangit Averrois in destructione destructionum disputatione 14. dubio primo magne fiant conclusiones. ex quibus fiant aliquando in his inferioribus mirabiles effectus qui et quod deinde dissolvantur. Ad quartum concedit multitudo 2^m rationes speciales in quantum est quod non concedit in gravi et levi per varietatem rerum in eodem generabili saltu animato fiendae. sufficit igitur corporum simplicitatem numerum quantum ad spiritum analogam servare per Aristotelis et eius intimi scriptis Averrois quibuslibet finis implendae. quod aggregato caelorum virtutem ut corpe vno postponendo partium eius diversitatem.

Ad 5^m eiusdem sunt rationes analogice. ut supra.

Tertio principaliter arguitur stellas habere motus eis proprios. primo quod fixe solem inspicere apparet solem rotari circa centrum proprium. Tum quod radius solis perforamen transeuntem ad magnam distantiam appetit titubare: ut in cotermino radius cum vmbra: quod non est nisi per motum luminosi. Tum quod sol in oriente apparet moveri motu saltatoris. Secundo luna non potest tenere ymaginem apparentem in ea rectam nisi motu proprio quod pars lune primum orientis primum occideret nisi luna verteret altero duorum modorum aut epiziclo aut motu eius proprio cui ea illius motus ce-

trum. sed epiziclum in ea ponere non oportet: quod in ea non apparet retrograda. non ita. et ergo motu proprio luna rectitudinem ymaginis servat. Tertio stelle apparet scintillare: quod non semper ex distantia est ut in mercurio. ergo ex motu stelle tremetis est. Quarta: totum corpus non quiescit debet motus localis. stelle sunt corpora mota et non violenter. sed naturaliter.

Tum quod cuius corpori sphaerico debet motus circum illius centrum. stelle autem sphaerice sunt. Tum quia movetur stelle ab intelligentia quod est eae natura propria et motus eius naturalis et proprius habet.

Tum quod si stella non haberet motum proprium: tunc haberet quod est in 1^a quod est privatio motus ut dicit Averrois in de substantia orbis capitulo 5^o. tunc sic 9^o est falsum quia quiescens non movetur in tempore in quo potest moveri 6^o physicorum textu committit 72 et 30. Averrois. n. quanto physicorum commento 55 in ente aut in non ente quies non est vere quies sed similis quies. cum igitur stella moveri non possit motu proprio: non quiescit.

Ad primum lumine solis humores oculi et spiritus calefacti ponuntur in motu giratorio per tenuis concavitatem. hic apparet solem sic moveri quemadmodum velociter circumgirato homini apparet circumstantia moveri. Ad confirmationem testatur Aristoteles in 1^a problematum. problemate ultimo impossibile huius apparentie causam solis aut sphaere illius motum in contraria tremor. n. est quia caelis abiciendus est. sed obitus nostri infirmitates est ut 2^o caeli tangit philosophus textu commento 48. distantia obiecti et eiusdem luminosi concurrentibus. Ad aliam confirmationem vaporum multitudo cadens iter oculum et solem facit solem appere maiorem ut aqua immersa maiora apparet vaporum motus facit appere solem motum. Ad 2^m maculae ex opacitate corporis lunae est quoniam circa praefata media centralis luna illius non potest sicut circa exteriores partes illius nasci a sole. quod in 2^m eundem situm imprimi luna in oculum in ortu et occasu. id est eundem motum. apparet ymago. et ne a totis et distans fecit illi. aut ex distans distans est. Ad 3^m Aristoteles 2^o caeli textu 48. et primo postea. te 30. dixit apparet. puenit ex obitu magis distantia et hac causa adiuvat visus debilitas. et mediis dispositione. et non sit magna distantia absolute erit magis in compa^a ad tatem corporis visum ut in mercurio.

Ad 4^m stellis est ille motus naturalis. est enim a parte stelle intrinseca: quod tamen non movetur stella est non totum caeli. id est circa centrum totum coeli movetur stella stellae. et non circa centrum stelle. assumptum in 1^a confirmatio est verum distans sphaerico corporibus per se extrinsecis motis et non per partiales. est autem stella pars caeli integralis et continua. aliter caeli sphaerica destrueretur ob distantiam partium caeli ut stelle loci cuius reliquae. et tunc est ratio fortis per platonem ad probandum stellas non circumgirari. quod sunt corpora caelo continua

ta. Ad ultimā cōfirmatōēz nē pñs eē falsuz ad pbatōem dicit Auerrois in de subā orbis ca^o 5^o q^o cū qes pūatiua ē. f. pp defectū agētis motū: im possibile ē inesse motū gescētū. vtz d^o qete fre. ad auctoritatē Auerrois stelle iquā:ū gescētū mot^o pōt inesse. nō aut inquātū tale gescens est.

d. Abi^o 3^o an excentrici sint ponēdi. In hac qōne acceptis quorūdā fminoz qd nois q^o negatiua firmissimis fundamētis Auerrois roboratur. qd i vnoquoqz caelo pbūm sentire sufficiat explicaf. vlt^o rōibus i o^m iducibilibus satisfiit.

Premitto i^o pñio q^o corp^o mūdo pcentricū ē cor pus cui^o cēt^o est centz mūdi. Ex hac descripti one cū vō r nāli fundamēto se^o nō fo^m cālū eē con cetricū. f. z et ellemtū. in pposito aut itelligit dscip tū r descriptōz ad caelestia cōtrahi. o^o mō datur dscriptio excentrici. Excentricū simplr est cor pus cui^o vniuscuiusqz sup^o i actu centz est centz mūdi. r alius sup^oficie i actu centz nō est centz mūdi. Iiis dscriptōibus composibile ē yma ginari exteriore sup^oficiem corpōis esse cōcen tricā r etiā excentricā. r siml^o de interiori. r pōt ymaginari excentricū simplicif. cōcauū r nō pcauū sed excentricū nō simplr o^o esse cōcauū: nisi centz sup^o alicuius esset pñtū exterioris sup^o cōpif.

Correlatiū corpa q^o mathematici vocant epizi dos sub excentrici sign^o comprebendū siue con caua ponantur siue nō. ad ppo^m tñ est q^o itra sup^o ficiem excentrici simplr r 2^m qd tā cōcauā q^o con uexam centrū mūdi cōtineri siue in me^o earz vel alius siue nō. r tūc excludit epizidus. Aba/ the^o tñ ymag^o ppig^o accedendo in plana sup^o ficie pbitantur. dato puncto. a. in plana sup^oficie circa ipsum describantur duo circuli vnus a^o r al tero ipfis vndiqz equaliter distantibus palelli. n. sunt sit a^o r. b. c. d. sit b^o r. e. f. g. tūc erit linea pñuaf e. b. diameter pprebēdens spiffi^o spha^o r e^o cir culus sit. b. h. e. i. distantia enim circuloz nobis spiffitudinem spha^ore indicabit. r si. a. sit centrū mundi: tunc designatum corp^o cōcentricū est. si at a. non sit centrum mundi: tunc corp^o designatuz est excentricum sim^o. r cū corpibus caelestib^o ex centricū simplr applicaf: a mathematicis noiaf d^o ferens su. corp^o planete. circulus aut. b. h. e. i. cor pus coelestibus applicatuf designat epizidū.

Ad si intra circulum. b. c. d. dscriserimus cir culum cōtingetem circulum. b. c. d. in puncto ex g^o a. b. claudentem tñ in se. a. centrū tūc indicabit nobis excentricū 2^m qd. Et talium excentricoz 2^m qd ponūt vnū extra deferens a^o vō itra. r sem per grossior pars vnus directe supōnit vel super ponit tenuiori pñ alterius. r p ista tāqz per simpli

ciores ypotheses apparentias caelestes saluant: sine vacuo: penetratione corpōzū: rarefactione r condensatione: diuisione: r absqz corpore replente vacuum. Contra quos ponitur hec conclusio. Nullum corpus caeleste est excentricū. r ē conclu sio Auerrois i2 metaphisice cōmento 45 excen tricū autem r epizidūz dicere est extra naturā epizidū aut est impossibile. vt sit omnino r scōo cālū co^o 32. Ex hoc apz qd dicit mathe^o de ex centricis est impossibile idem cōmento 35. r i suo libro almagesti. Item 2^o cālū cōmento 62. Ado tus quos ponit ptolemeus fundant sup duo fun damenta que non conueniūt scientie naturali ex centricū r epizidū quozū vtrūqz est falsum.

Ad hanc autem conclusionem probandam vt dicta Auerrois appiantur tribus rīs icedam.

Prima est via centri vnus ubi premitto q^o 2^o est centrū mundi scilicet naturale. r est ellemtū terre. aliud vō mathematicum r est punctum me diū grauitatis ellemti terre: si centz magnitu dinis sit aliud a centro grauitatis: illd l3 dici pos sit centrū teri: nō tam centrum mundi. colligitur distinctio octauo physicozū cōmento 76. r lo quendo de centro mathematico centrū teri r mū di dñt fm esse r diff^o non q^o sint duo centra di uersa. ut testatur Auerrois quarto coeli cōmento 33 esse declaratz 2^o coeli textu pmentū 99. r 100. ar^o igit pñmo sic. tantum est unum centz mathe maticū uel tantū est unum centz naturale cālū. ergo non est corpus caeleste excentricum. patz cō sequentia ex diffinitione excentrici. probaf ante cedens qz cālū suo motu diurno centrum facit r tantum unum facit. r de centro mathe^o. tantuz unū ē pñctuz i sphaera a quo oēs linee recte exeū tes ad circūferentiā sunt equales. rō est Auerrois i2 metha^o pñto 45. r addidit si essz motus extra hūc centz essz aliud centz extra hoc. Si negaf hui^o rōis assumptū pñ^o perit de^o Ari^o 1^o p^o cālū textu p^o 80. ad oñdendū tñ unū esse mūdū. r pit solo qrti. pble^o 15^o pñ^o pp qd appitōes figuraz uident nobis eede3 qz fun^o ē illd assumptū. f. tñ unū ē centz. Auerrois et disp^o p^o dubio 1^o. i des^o bñ^o dixit quoddā ē graue absolute ut terra q^o est cēt^o oīuz orbū. Scōo si cālū essz excentricū: duo essent elsta fre uel pla. p3^o qz mot^o cālū cir^o nō pñ circa frā fieri. q^o ē cēt^o ei^o. pñs ē f^o qz tūc me^o nō esset unū. f3 essz diuisus. r hiet lat^o 1^o. rō ē Auerro is i2 met^o p^o 45. r 2^o coeli p^o 35. 3^o si a^o d cae lū essz excentricū: essz aliqd graue corp^o extra fra3 istam quā habitamus. p3^o qz in centro excentrici esset corpus graue. r centrū excentrici essz extra locū fre. rō est Auerrois i2 metaphisice p^o 45.